

VLADA CRNE GORE

Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Plan obaveza za zaštitu životne sredine i društvena pitanja (ESCP)

za

**Projekat vodnih usluga i klimatske prilagodljivosti Crne
Gore (P512709)**

(Faza 1 višefaznog programskog pristupa)

Jul 2026. godine

Plan obaveza za zaštitu životne sredine i društvena pitanja (ESCP)

1. Crna Gora (Zajmoprimac) će sprovoditi Projekat bezbjednosti voda i klimatske adaptacije u Crnoj Gori (Montenegro Water Security and Climate Adaptation Project – WASEC) putem Nacionalne jedinice za implementaciju projekata u oblasti komunalnih djelatnosti i zaštite životne sredine (PROCON), koja će obavljati funkciju Jedinice za implementaciju projekta (Project Implementation Unit – PIU), kao i putem Ministarstva finansija (Technical Support Unit – TSU), uz učešće Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore, kako je definisano Ugovorom o zajmu. Međunarodna banka za obnovu i razvoj (Svjetska banka) saglasila se da obezbijedi finansijska sredstva za realizaciju Projekta, u skladu sa odredbama Ugovora.
2. Zajmoprimac će obezbijediti da se Projekat sprovodi u skladu sa Ekološkim i socijalnim standardima (Environmental and Social Standards – ESS) i ovim Planom ekoloških i socijalnih obaveza (Environmental and Social Commitment Plan – ESCP), na način prihvatljiv za Banku. ESCP predstavlja sastavni dio Ugovora. Ukoliko ovim ESCP-om nije drugačije definisano, izrazi napisani velikim početnim slovom imaju značenje utvrđeno Ugovorom.
3. Ne dovodeći u pitanje prethodno navedeno, ovim ESCP-om utvrđuju se ključne mjere i aktivnosti koje će Zajmoprimac sprovesti ili obezbijediti da budu sprovedene, uključujući, prema potrebi, rokove za njihovu realizaciju, institucionalne aranžmane, angažovanje kadrova, obuke, praćenje i izvještavanje, kao i mehanizme za upravljanje pritužbama. ESCP takođe definiše dokumenta iz oblasti zaštite životne sredine i socijalnih pitanja koja će biti pripremljena ili ažurirana, konsultovana, objavljena i sprovedena u okviru Projekta, u skladu sa ESS standardima, u formi i sadržaju prihvatljivim za Banku. Navedena dokumenta mogu se povremeno revidirati uz prethodnu pisanu saglasnost Banke. U skladu sa odredbama Ugovora, Zajmoprimac će obezbijediti dovoljno finansijskih sredstava za pokrivanje troškova sprovođenja ESCP-a.
4. U skladu sa dogovorom između Banke i Zajmoprimca, ovaj ESCP će se, po potrebi, periodično revidirati kako bi odražavao prilagođeno upravljanje promjenama u Projektu, nepredviđene okolnosti ili rezultate sprovođenja Projekta. U takvim slučajevima, Banka i Zajmoprimac će ažurirati ESCP putem razmjene pisama koje će potpisati Banka i ministar Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera. Zajmoprimac će bez odlaganja objaviti ažurirani ESCP.
5. Pododjeljak „Pokazatelji spremnosti za implementaciju“ (Indicators for Implementation Readiness), koji se nalazi u nastavku, definiše aktivnosti i mjere koje će se pratiti radi procjene spremnosti Projekta za početak implementacije u skladu sa ovim ESCP-om. Međutim, sve aktivnosti i mjere predviđene ovim ESCP-om sprovodiće se u rokovima navedenim u koloni „Rok za realizaciju“ (Timeframe), bez obzira na to da li su navedene u pomenutom pododjeljku.

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
IMPLEMENTACIONI ARANŽMANI I PODRŠKA JAČANJU KAPACITETA			
A	ORGANIZACIONA STRUKTURA Uspostaviti i održavati Jedinicu za implementaciju projekta (PIU) sa kvalifikovanim kadrom i odgovarajućim resursima za upravljanje ekološkim, socijalnim, zdravstvenim i bezbjednosnim (E&S) rizicima i uticajima Projekta, uključujući angažovanje jednog stručnjaka za zaštitu životne sredine, jednog stručnjaka za socijalna pitanja i jednog stručnjaka za zaštitu i zdravlje na radu (Occupational Health and Safety – OHS). Za aktivnosti koje se sprovode kroz postupke prethodne nabavke (advance procurement), obezbijediti da relevantni instrumenti iz oblasti zaštite životne sredine i socijalnih pitanja (E&S instrumenti) budu usvojeni i javno objavljeni prije pokretanja odgovarajućih postupaka javne nabavke, a u svakom slučaju prije početka sprovođenja predmetnih projektnih aktivnosti.	Uspostaviti Jedinicu za implementaciju projekta (PIU) putem Nacionalne jedinice za implementaciju projekata u oblasti komunalnih djelatnosti i zaštite životne sredine (PROCON) i angažovati ili imenovati jednog stručnjaka za zaštitu životne sredine, jednog stručnjaka za socijalna pitanja i jednog stručnjaka za zaštitu i zdravlje na radu (OHS) najkasnije u roku od tri mjeseca od datuma stupanja na snagu Ugovora o zajmu („Datum stupanja na snagu“), te održavati PIU i navedene stručne pozicije tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta.	MERS i MPŠV
B	PLAN/MJERE ZA JAČANJE KAPACITETA Organizovati obuku za odabrane opštine o Okviru za upravljanje životnom sredinom i socijalnim pitanjima (ESF), kao i o specifičnim aspektima procjene uticaja na životnu sredinu i društvo, uključujući: ekološki i socijalni skrining (E&S screening), upravljanje ekološkim i socijalnim rizicima, upravljanje socijalnim rizicima, eksproprijaciju i ograničenje pristupa, usluge ekosistema, planiranje preseljenja, uključivanje zainteresovanih strana, zdravlje i bezbjednost lokalne zajednice, kodeks ponašanja i upravljanje pritužbama.	U roku od 30 dana od uspostavljanja PIU-a..	PIU (PROCON), u saradnji sa Svjetskom bankom.

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
MONITORING AND REPORTING			
C	REDOVNO IZVJEŠTAVANJE Pripremati i dostavljati Banci redovne izvještaje o praćenju ekoloških, socijalnih, zdravstvenih i bezbjednosnih (E&S) aspekata realizacije Projekta. Izvještaji će sadržati: • status pripreme i sprovođenja E&S dokumenata predviđenih ESCP-om; • sažetak aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana sprovedenih u skladu sa Planom uključivanja zainteresovanih strana (Stakeholder Engagement Plan – SEP); • pritužbe podnesene putem mehanizma za pritužbe, evidenciju pritužbi i informacije o preduzetim aktivnostima na njihovom rješavanju; • informacije o E&S učinku izvođača i podizvođača, na osnovu mjesečnih izvještaja izvođača i stručnog nadzora; broj prijavljenih incidenata i nezgoda, kao i status njihovog rješavanja u skladu sa aktivnošću E u nastavku.	Dostavljati kvartalne izvještaje Svjetskoj banci tokom implementacije Projekta, počev od datuma stupanja na snagu Ugovora o zajmu. Svaki izvještaj dostaviti najkasnije 30 dana nakon isteka izvještajnog perioda.	PIU (PROCON), u saradnji sa Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
D	MJESEČNI IZVJEŠTAJI IZVOĐAČA Obavezati izvođače radova i stručni nadzor da dostavljaju mjesečne izvještaje o praćenju ekoloških, socijalnih, zdravstvenih i bezbjednosnih (E&S) aspekata, u skladu sa pokazateljima definisanim u tenderskoj dokumentaciji i ugovorima, te iste dostavljati Banci.	Mjesečne izvještaje dostavljati Banci na njen zahtjev, kao priloge kvartalnim izvještajima iz aktivnosti C.	PIU (PROCON)

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
E	INCIDENTI I NEZGODE Obavijestiti Banku o svakom incidentu ili nezgodi povezanoj sa Projektom koja je izazvala ili može izazvati značajan negativan uticaj na životnu sredinu, pogođene zajednice, javnost ili radnike, uključujući incidente sa smrtnim ishodom ili teškim povredama radnika ili trećih lica, slučajeve nasilja, diskriminacije ili protesta, nepredviđene uticaje na kulturnu baštinu ili biodiverzitet, zagađenje životne sredine, oštećenje ili kvar brane, prinudni ili dječji rad, raseljavanje bez sprovođenja propisanog postupka (prinudno iseljenje), navode o seksualnoj eksploataciji ili zlostavljanju (SEA), seksualnom uznemiravanju (SH), kao i pojavu epidemija ili zaraznih bolesti. Na zahtjev Banke dostaviti sve raspoložive informacije o incidentu ili nezgodi. Sprovesti odgovarajuću analizu incidenta ili nezgode radi utvrđivanja neposrednih, osnovnih i uzroka nastanka. Pripremiti, usaglasiti sa Bankom i sprovesti Plan korektivnih mjera, kojim će biti definisane mjere i aktivnosti za otklanjanje posljedica incidenta ili nezgode i sprječavanje njihovog ponavljanja.	Obavijestiti Banku najkasnije u roku od 48 sati od saznanja za incident ili nezgodu, na osnovu izvještaja ili obavještenja izvođača, stručnog nadzora ili nadležne inspekcije. Na zahtjev Banke dostaviti sve raspoložive informacije. Izvještaj o sprovedenoj analizi i Plan korektivnih mjera dostaviti Banci najkasnije u roku od 10 dana od dostavljanja početnog obavještenja, osim ukoliko se sa Bankom pisanim putem ne usaglasi drugačiji rok.	PIU (PROCON)
ESS 1: PROCJENA I UPRAVLJANJE EKOLOŠKIM I SOCIJALNIM RIZICIMA I UTICAJIMA			
1.1	PROCJENA I UPRAVLJANJE EKOLOŠKIM I SOCIJALNIM RIZICIMA I UTICAJIMA a) Sprovoditi Okvir za upravljanje životnom sredinom i socijalnim pitanjima (Environmental and Social Management Framework – ESMF), Okvir politike preseljenja (Resettlement Policy Framework – RPF), Procedure upravljanja radnom snagom (Labour Management Procedures – LMP) i Plan uključivanja zainteresovanih strana (Stakeholder Engagement Plan – SEP) za Projekat, u skladu sa relevantnim Ekološkim i socijalnim standardima (ESS).	(a) ESMF, SEP, LMP i RPF pripremiti, objaviti i sprovesti javne konsultacije prije procjene Projekta (Project Appraisal), a primjenjivati tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta. (b) Prije pripreme tenderske dokumentacije.	Ministry of Ecology, Sustainable Development and Northern Region Development, Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management Montenegro in cooperation with PIU (PROCON)

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
	b) Pripremiti, objaviti i sprovoditi Procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (Environmental and Social Impact Assessments – ESIAs), Planove upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima (Environmental and Social Management Plans – ESMPs), Planove aktivnosti preseljenja (Resettlement Action Plans – RAPs) i Planove obnove izvora prihoda (Livelihood Restoration Plans – LRPs) za svaku pojedinačnu lokaciju, u skladu sa ESMF-om i relevantnim ESS standardima, srazmjerno prirodi i obimu identifikovanih rizika i uticaja c) Sprovesti nezavisni ekološki i socijalni audit postojećeg postrojenja u okviru Potkomponente 2.1 i preporuke iz audita uključiti u preliminarni Plan upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima (ESMP) za izvođača po modelu Projektuj i izgradi (Design & Build – D&B) d) Revidovati, ažurirati i finalizovati preliminarni ESMP za aktivnosti u okviru Potkomponente 2.1 Projekta nakon izrade detaljnog projekta.	(c) Prije pokretanja postupka javne nabavke za izvođača po modelu Projektuj i izgradi (D&B). (d) Prije početka izvođenja bilo kakvih građevinskih radova, nakon izrade detaljnog projekta, kako bi sve mjere ublažavanja bile usklađene sa konačnim projektnim rješenjem i metodologijom izvođenja radova. RAP i LRP moraju biti u potpunosti sprovedeni prije preuzimanja zemljišta.	Nadležne opštinske administracije, u saradnji sa PIU (PROCON) i nadležnim institucijama. Regionalni vodovod. PIU

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
		(e) Instrumente za pojedinačne lokacije (ESIA, ESMP, ESMP kontrolne liste, RAP, lokalne SEP-ove i LRP-ove) pripremiti, objaviti, sprovesti javne konsultacije i uključiti u tendersku dokumentaciju za odgovarajući potprojekat prije početka bilo kakvih investicionih aktivnosti ili izvođenja građevinskih radova. ESMP i, kada je primjenjivo, RAP sprovoditi tokom čitavog perioda implementacije Projekta.	
1.2	UPRAVLJANJE IZVOĐAČIMA RADOVA - Uključiti relevantne odredbe ESCP-a, uključujući odgovarajuće ekološke i socijalne instrumente, Procedure upravljanja radnom snagom (LMP) i Kodeks ponašanja, u ESHS specifikacije tenderske dokumentacije i ugovora sa izvođačima radova i stručnim nadzorom. Nakon toga obezbijediti da izvođači radova i stručni nadzor postupaju u skladu sa ESHS specifikacijama svojih ugovora, kao i da obezbijede da ih poštuju i njihovi podizvođači. - Zahtijevati od izvođača da prije početka izvođenja radova pripreme Plan upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima izvođača (Contractor's Environmental and Social Management Plan – C-ESMP) za konkretnu lokaciju, kao i da tokom cijelog trajanja ugovora na gradilištu imenuju odgovorna lica za pitanja zaštite životne sredine, socijalnih pitanja, zdravlja i bezbjednosti (ESHS).	U okviru pripreme tenderske dokumentacije i odgovarajućih ugovora. Nadzirati izvođače tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta	PIU (PROCON)

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
	• Zahtijevati da svi izvođači, podizvođači i njihovi radnici potpišu i poštuju Kodeks ponašanja, uključujući odredbe koje se odnose na sprečavanje seksualne eksploatacije i zlostavljanja (SEA) i seksualnog uznemiravanja (SH). U sve ugovore i podugovore uključiti odgovarajuće mjere u slučaju nepoštovanja ekoloških i socijalnih obaveza. • Pratiti usklađenost izvođača sa ESHS zahtjevima tokom cijelog perioda implementacije Projekta, uključujući mjesečne izvještaje o ESHS učinku koje izvođači dostavljaju Ministarstvu ekologije. Po potrebi angažovati nezavisni stručni nadzor za praćenje usklađenosti sa ekološkim i socijalnim zahtjevima. • Dostaviti Banci kopije relevantnih ugovora zaključenih sa izvođačima, podizvođačima i stručnim nadzorom.		
1.3	TEHNIČKA PODRŠKA Sprovoditi konsultantske usluge, studije (uključujući, prema potrebi, studije izvodljivosti), aktivnosti na jačanju institucionalnih kapaciteta, izradu tehničke dokumentacije, aktivnosti jačanja kapaciteta, obuke i sve druge aktivnosti tehničke pomoći u okviru Projekta u skladu sa projektnim zadacima (Terms of Reference) prihvatljivim za Banku i usklađenim sa Ekološkim i socijalnim standardima (ESS). Nakon toga pripremiti i finalizovati rezultate navedenih aktivnosti, uključujući tehničku dokumentaciju i rezultate aktivnosti na jačanju institucionalnih kapaciteta, u skladu sa odobrenim projektnim zadacima.	Tokom implementacije projekta	PIU (PROCON)

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
1.5	POVEZANI OBJEKTI I AKTIVNOSTI U slučaju da budu identifikovani povezani objekti i aktivnosti (Associated Facilities), obezbijediti da se aktivnosti koje se sprovode u okviru svakog identifikovanog povezanog objekta i aktivnosti realizuju u skladu sa primjenjivim zahtjevima ovog Plana ekoloških i socijalnih obaveza (ESCP) i Ekoloških i socijalnih standarda (ESS), uključujući, između ostalog, Okvir za upravljanje životnom sredinom i socijalnim pitanjima (ESMF), Procjenu uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA), Plan upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima (ESMP), Procedure upravljanja radnom snagom (LMP), odredbe koje se odnose na upravljanje izvođačima radova iz tačke 1.2 ovog ESCP-a, Okvir politike preseljenja (RPF) i Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP), u zavisnosti od njihove primjenjivosti.	Pripremiti ESIA/ESMP kontrolne liste za povezane objekte i aktivnosti (Associated Facilities) prije početka sprovođenja bilo kakvih investicionih aktivnosti ili izvođenja građevinskih radova na konkretnoj lokaciji, te uključiti ESMP, SEP i RPF (kada je potrebno sprovesti eksproprijaciju ili drugo sticanje zemljišta) u odgovarajuću tendersku dokumentaciju za predmetni potprojekat, prije početka bilo kakvih investicionih aktivnosti ili građevinskih radova za koje je potrebna priprema takvog ESMP-a. Nakon njihovog usvajanja, sprovesti odgovarajući ESMP, SEP i, kada je primjenjivo, Plan aktivnosti preseljenja (RAP) tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta.	PIU (PROCON)
ESS 2: LABOR AND WORKING CONDITIONS			

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
2.1	PROCEDURE UPRAVLJANJA RADNOM SNAGOM Sprovoditi Procedure upravljanja radnom snagom (LMP) za Projekat, uključujući, između ostalog, odredbe koje se odnose na uslove rada, upravljanje odnosima sa radnicima, zaštitu i zdravlje na radu (OHS) (uključujući ličnu zaštitnu opremu i pripravnost i odgovor u vanrednim situacijama), Kodeks ponašanja (uključujući odredbe koje se odnose na seksualnu eksploataciju i zlostavljanje (SEA) i seksualno uznemiravanje (SH)), prinudni rad, dječji rad, mehanizam za podnošenje pritužbi radnika na Projektu, kao i primjenjive zahtjeve za izvođače, podizvođače i stručni nadzor.	Sprovoditi i primjenjivati Procedure upravljanja radnom snagom (LMP) tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta i, po potrebi, ažurirati ih kako bi odražavale promjene u projektnim aktivnostima, strukturi radne snage ili važećim zakonskim zahtjevima.	PIU (PROCON)
2.2	MJERE ZAŠTITE I ZDRAVLJA NA RADU a. Razviti mjere zaštite i zdravlja na radu (OHS) radi procjene i upravljanja rizicima i uticajima Projekta u oblasti zaštite i zdravlja na radu, kao dio ESIA/ESMP-a; i b. Zahtijevati od izvođača/podizvođača da usvoje i uključe ove mjere u svoje odgovarajuće C-ESMP planove.	a. Isti rok kao za pripremu i sprovođenje ESIA/ESMP u okviru aktivnosti 1.1. b. Prije početka izvođenja radova za svaki pojedinačni ugovor. Sprovoditi i primjenjivati mjere zaštite i zdravlja na radu (OHS) tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta	PIU (PROCON)/ Nadležna ministarstva i izvođači radova

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
2.3	KODEKS PONAŠANJA Obezbijediti da svi radnici angažovani na Projektu, uključujući radnike koje angažuju izvođači, podizvođači i stručni nadzor, potpišu Kodeks ponašanja (CoC) kao uslov za angažovanje. Kodeks ponašanja mora, najmanje: (a) utvrditi očekivane standarde profesionalnog ponašanja i postupanja, uključujući ponašanje u odnosu sa lokalnim zajednicama, licima pogođenim Projektom i drugim radnicima; (b) zabraniti sve oblike seksualne eksploatacije i zlostavljanja (SEA) i seksualnog uznemiravanja (SH), uz jasne definicije i primjere; (c) zabraniti sve oblike dječjeg rada i prinudnog rada; (d) zabraniti diskriminaciju, uznemiravanje i zastrašivanje; (e) utvrditi posljedice kršenja Kodeksa, uključujući disciplinske mjere, prestanak radnog angažmana i, kada je primjenjivo, upućivanje slučaja nadležnim organima za sprovođenje zakona; i (f) sadržati obavezu prijavljivanja kršenja putem mehanizma za pritužbe radnika ili neposredno nadređenim licima, bez straha od odmazde. Svi radnici angažovani na Projektu moraju proći uvodnu obuku o Kodeksu ponašanja, koja će biti održana na jeziku i u formatu koji mogu razumjeti, prije početka rada. Dokazi o potpisivanju Kodeksa ponašanja i sprovedenoj obuci čuvaće se u PIU-u i biće dostupni Banci na njen zahtjev.	Kodeks ponašanja (CoC) pripremiti kao sastavni dio LMP-a i obezbijediti da ga svi izvođači potpišu prije početka izvođenja radova, te ga nakon toga primjenjivati tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta.	PIU (PROCON)/ Nadležna ministarstva i izvođači radova
2.4	MEHANIZAM ZA PODNOŠENJE PRITUŽBI ZA RADNIKE ANGAŽOVANE NA PROJEKTU Uspostaviti, objaviti, održavati i primjenjivati mehanizam za podnošenje pritužbi za sve radnike angažovane na Projektu, kako je opisano u Procedurama upravljanja radnom snagom (LMP) i u skladu sa ESS2. Mehanizam za podnošenje pritužbi za radnike biće predstavljen svim radnicima angažovanim na Projektu u trenutku njihovog angažovanja, uključujući i kroz uvodnu obuku za radnike. Od izvođača i podizvođača zahtijevaće se da uspostave i održavaju sopstvene mehanizme za podnošenje pritužbi za radnike, u skladu sa LMP-om, ili da obezbijede da njihovi radnici imaju pristup mehanizmu za podnošenje pritužbi uspostavljenom na nivou Projekta.	Uspostaviti mehanizam za podnošenje pritužbi prije angažovanja radnika na Projektu, a nakon toga ga održavati i primjenjivati tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta.	PIU (PROCON)/ Nadležna ministarstva i izvođači radova
ESS 3: EFIKASNO KORIŠĆENJE RESURSA I SPREČAVANJE I UPRAVLJANJE ZAGAĐENJEM			

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
3.1	PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM Kada je primjenjivo, pripremiti i sprovoditi Plan upravljanja otpadom (Waste Management Plan – WMP), kao sastavni dio ESIA/ESMP-a za konkretnu lokaciju, radi upravljanja opasnim i neopasnim otpadom, u skladu sa ESS3.	Isti rok kao za pripremu i sprovođenje ESIA/ESMP u okviru aktivnosti 1.1.	PIU (PROCON)
3.2	EFIKASNO KORIŠĆENJE RESURSA I SPREČAVANJE I UPRAVLJANJE ZAGAĐENJEM Uključiti mjere za efikasno korišćenje resursa i sprečavanje i upravljanje zagađenjem u ESIA/ESMP koji će biti pripremljen u okviru aktivnosti 1.1, kada i gdje je to primjenjivo, u skladu sa odredbama ESMF-a.	Isti rok kao za pripremu i sprovođenje ESMP u okviru aktivnosti 1.1.	PIU (PROCON)
ESS 4: ZDRAVLJE I BEZBJEDNOST LOKALNE ZAJEDNICE			
4.1	SAOBRAĆAJ I BEZBJEDNOST NA PUTEVIMA Uključiti mjere za upravljanje rizicima u vezi sa saobraćajem i bezbjednošću na putevima, kako je predviđeno u ESIA/ESMP koji će biti pripremljen u okviru aktivnosti 1.1. Pripremiti i sprovoditi Planove upravljanja saobraćajem (Traffic Management Plans – TMP) za sve aktivnosti izvođenja građevinskih radova koje mogu uticati na učesnike u saobraćaju, pješake i okolne zajednice, uključujući postavljanje cjevovoda duž putnih koridora, iskope i rovove preko ili uz javne puteve, transport materijala i opreme, kao i izgradnju vodne infrastrukture u prigradskim i urbanim područjima.	Isti rok kao za pripremu i sprovođenje ESIA/ESMP u okviru aktivnosti 1.1. Planove upravljanja saobraćajem (TMP) pripremaju izvođači radova, odobravaju ih stručni nadzor i PIU, a moraju biti uspostavljeni i primjenjivani prije početka izvođenja radova za odgovarajuću projektnu aktivnost. Sprovoditi i primjenjivati ih tokom cijele faze izvođenja građevinskih radova.	PIU (PROCON)
4.2	ZDRAVLJE I BEZBJEDNOST LOKALNE ZAJEDNICE Procijeniti i upravljati specifičnim rizicima i uticajima na lokalnu zajednicu koji proizilaze iz projektnih aktivnosti, uključujući, između ostalog, rizike povezane sa prilikom radne snage, te	Isti rok kao za pripremu i sprovođenje ESIA/ESMP u okviru aktivnosti 1.1.	PIU (PROCON)

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
	uključiti mjere za njihovo ublažavanje u ESMP/ESIA koji će biti pripremljeni u skladu sa ESMF-om.		
4.3	RIZICI OD SEKSUALNE EKSPLOATACIJE I ZLOSTAVLJANJA (SEA) I SEKSUALNOG UZNEMIRAVANJA (SH) Sprovoditi mjere za sprečavanje i ublažavanje rizika od seksualne eksploatacije i zlostavljanja (SEA) i seksualnog uznemiravanja (SH), kako je predviđeno u ESMP-ovima i LMP-u, uključujući kodekse ponašanja, obuke i mehanizme za upućivanje slučajeva SEA/SH nadležnim službama. U okviru Komponente 1 obezbijediti da izvođači uključe ove mjere u svoje odgovarajuće ESIA/ESMP dokumente u skladu sa aktivnošću 1.1.	Sprovoditi mjere za sprečavanje i ublažavanje rizika od seksualne eksploatacije i zlostavljanja (SEA) i seksualnog uznemiravanja (SH) prije angažovanja radnika na Projektu, a nakon toga nastaviti sa njihovim sprovođenjem tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta.	PIU (PROCON)
4.4	UPRAVLJANJE BEZBJEDNOŠĆU Angažovanje osoblja obezbjeđenja nije predviđeno. Međutim, ukoliko dođe do promjene u tom pogledu, Zajmoprimac će procijeniti rizike i pripremiti Plan upravljanja bezbjednošću (Security Management Plan) u skladu sa zahtjevima ESS4.	Prije angažovanja osoblja obezbjeđenja, a nakon toga ih održavati tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta	PIU (PROCON)
ESS 5: PRIBAVLJANJE ZEMLJIŠTA, OGRANIČENJA U KORIŠĆENJU ZEMLJIŠTA I PRISILNO PRESELJENJE			

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
5.1	OKVIR POLITIKE PRESELJENJA Sprovoditi Okvir politike preseljenja (Resettlement Policy Framework – RPF) u skladu sa ESS5, radi usmjeravanja identifikacije, procjene i ublažavanja rizika i uticaja koji proizilaze iz pribavljanja zemljišta i prisilnog preseljenja u okviru Projekta. Uspostaviti i sprovoditi sistematski postupak skrininga, u skladu sa RPF-om, za sve projektne aktivnosti radi utvrđivanja da li će one dovesti do pribavljanja zemljišta, privremenih ili trajnih ograničenja u korišćenju zemljišta, fizičkog preseljenja ili ekonomskog raseljavanja. Postupak skrininga primjenjivaće se na sve potprojeke i aktivnosti prije potvrđivanja lokacije i prije početka izvođenja bilo kakvih radova. Rezultati skrininga biće dokumentovani i predstavljaće osnov za utvrđivanje odgovarajućeg instrumenta preseljenja koji će biti pripremljen (RAP, ARAP ili Okvir procesa), ukoliko je primjenjivo.	Sprovoditi Okvir politike preseljenja (RPF) tokom cjelokupnog perioda. Primjenjivati postupak skrininga za svaku potkomponentu ili aktivnost prije potvrđivanja lokacije i prije početka izvođenja radova. implementacije Projekta.	PIU (PROCON)
5.2	PLANOWI AKTIVNOSTI PRESELJENJA (RAP) Za svaku projektnu aktivnost (ili skup aktivnosti) koja će dovesti do fizičkog i/ili ekonomskog raseljavanja, uključujući, ali ne ograničavajući se na izgradnju postrojenja za preradu vode, rezervoara, pumpnih stanica, cjevovoda, magistralnih cjevovoda, distributivne mreže i prateće infrastrukture, pripremiti Planove aktivnosti preseljenja (Resettlement Action Plans – RAP) ili Planove obnove izvora prihoda (Livelihood Restoration Plans – LRP) za konkretnu lokaciju, srazmjerno obimu, prirodi i težini uticaja preseljenja, u skladu sa ESS5 i RPF-om. Svaki RAP/LRP treba da sadrži: (a) popis projektom pogođenih lica (Project Affected Persons – PAPs) i popis pogođene imovine; (b) odgovarajuću matricu prava; (c) plan obnove izvora prihoda za lica koja su ekonomski raseljena usljed uticaja na njihove izvore prihoda ili sredstva za ostvarivanje egzistencije;	Pripremiti RAP/LRP za konkretnu lokaciju nakon finalizacije projektne dokumentacije za svaki potprojekat, te ih sprovesti prije preuzimanja zemljišta.	PIU (PROCON)

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
	(d) plan implementacije, uključujući dinamiku isplate naknade i, kada je primjenjivo, pomoći pri preseljenju; (e) plan konsultacija i učešća zainteresovanih strana; (f) plan monitoringa, uključujući evaluaciju nakon sprovedenog preseljenja; i (g) budžet i aranžmane finansiranja. Svaki RAP/LRP dostavlja se Svjetskoj banci na pregled i odobrenje prije početka izvođenja radova na koje se odnosi. Nikakvo fizičko ili ekonomsko raseljavanje, pribavljanje zemljišta ili rušenje objekata neće se sprovoditi dok odgovarajući RAP/LRP ne bude finalizovan, odobren od strane Svjetske banke i dok naknada i pomoć za preseljenje ne budu u potpunosti isplaćeni svim projektom pogođenim licima (PAPs).		
ESS 6: OČUVANJE BIODIVERZITETA I ODRŽIVO UPRAVLJANJE ŽIVIM PRIRODNIM RESURSIMA			
6.1	RIZICI I UTICAJI NA BIODIVERZITET Kada je to relevantno i kada se utvrdi kroz postupke predviđene Okvirom za upravljanje životnom sredinom i socijalnim pitanjima (ESMF), pripremiti i sprovoditi Plan upravljanja biodiverzitetom (Biodiversity Management Plan – BMP) kao sastavni dio ESIA/ESMP-a, u skladu sa smjernicama utvrđenim u ESMF-u Projekta i zahtjevima ESS6.	Isti rok kao za pripremu i sprovođenje ESIA/ESMP u okviru aktivnosti 1.1.	PIU (PROCON)
ESS 8: KULTURNA BAŠTINA			
8.1	SLUČAJNI PRONALASCI Opisati i primjenjivati postupak u slučaju slučajnih pronalazaka u okviru ESIA/ESMP-a za potprojekte.	Isti rok kao za pripremu i sprovođenje ESIA/ESMP u okviru aktivnosti 1.1.	PIU (PROCON)
ESS 10: UKLJUČIVANJE ZAINTERESOVANIH STRANA I OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA			

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
10.1	PLAN UKLJUČIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA Sprovoditi Plan uključivanja zainteresovanih strana (Stakeholder Engagement Plan – SEP) za Projekat, u skladu sa ESS10, koji će, između ostalog, uključivati mjere za: (a) identifikaciju relevantnih zainteresovanih strana, uključujući lica pogođena Projektom i druge zainteresovane strane, uz posebnu pažnju posvećenu licima koja mogu biti u nepovoljnom ili ranjivom položaju zbog svojih specifičnih okolnosti; (b) blagovremeno pružanje zainteresovanim stranama relevantnih, razumljivih i dostupnih informacija o ekološkim i socijalnim rizicima i uticajima Projekta, uključujući informacije koje se odnose na prekide u vodosnabdijevanju, izvođenje građevinskih radova, promjene u pružanju usluga, izmjene tarifa ili bilo koja druga pitanja koja mogu uticati na lokalne zajednice; (c) sprovođenje konsultacija sa zainteresovanim stranama na kulturološki primjeren način, bez manipulacije, miješanja, prinude, diskriminacije i zastrašivanja; (d) dokumentovanje i izvještavanje o aktivnostima uključivanja zainteresovanih strana tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta, uključujući: (i) identifikaciju i/ili mapiranje zainteresovanih strana; (ii) objavljene informacije; (iii) opis sprovedenih konsultacija i korišćenih mehanizama učešća, kao i evidenciju održanih sastanaka; (iv) primljene komentare i dostavljene odgovore; i (v) mjere za uključivanje zainteresovanih strana koje, zbog svojih posebnih okolnosti, mogu biti u nepovoljnom ili ranjivom položaju; i (e) primjenu različitih i dostupnih metoda uključivanja (npr. sastanci sa lokalnom zajednicom, javne oglasne table, radio emisije, štampani materijali na lokalnim jezicima i digitalne platforme), kako bi se obezbijedilo široko učešće zainteresovanih strana, uključujući žene,	Plan uključivanja zainteresovanih strana (SEP) ažuriraće se najmanje jednom godišnje, odnosno po potrebi u skladu sa novonastalim okolnostima u okviru Projekta, i ponovo objavljivati tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta.	PIU (PROCON)

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
	domaćinstva sa niskim prihodima i druge marginalizovane grupe koje mogu biti nesrazmjerno pogođene promjenama u pružanju vodnih usluga. SEP će se primjenjivati na nivou Projekta, a svaki potprojekat će uključiti odgovarajuće zahtjeve iz SEP-a u svoj ESMP za konkretnu lokaciju.		
10.2	OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA Obezbijediti da informacije o projektnim aktivnostima i projektnim ekološkim i socijalnim instrumentima (uključujući ovaj ESCP, SEP, Planove upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima (ESMP), Planove aktivnosti preseljenja (RAP) i druga relevantna dokumenta) budu blagovremeno objavljene za javnost, na lokalnom jeziku (jezicima) i u formatu i na mjestima dostupnim licima pogođenim Projektom i drugim zainteresovanim stranama. Kanali za objavljivanje informacija uključivaće, ali neće biti ograničeni na, zvaničnu internet stranicu Zajmoprimca, kancelarije na lokaciji Projekta, kancelarije lokalne samouprave, oglasne table u zajednici i/ili druge platforme koje su relevantne za Projekat.	Objaviti sve relevantne informacije o Projektu i ekološke i socijalne instrumente prije procjene Projekta (Appraisal), a nakon toga bez odlaganja po njihovoj finalizaciji ili reviziji, tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta.	PIU (PROCON)
10.3	MEHANIZAM ZA PODNOŠENJE ŽALBI U OKVIRU PROJEKTA Uspostaviti, objaviti, održavati i primjenjivati dostupan mehanizam za podnošenje pritužbi (GM) radi prijema i omogućavanja rješavanja primjedbi žalbi u vezi sa Projektom – blagovremeno, efikasno i na transparentan način koji je kulturološki primjeren i lako dostupan svim licima pogođenim Projektom, bez troškova za podnosioca pritužbe i bez odmazde, uključujući i anonimno podnesene primjedbe i pritužbe, u skladu sa zahtjevima ESS10. Mehanizam za podnošenje pritužbi treba da bude operativan na nivou lokacije od početka izvođenja građevinskih radova, uz jasno definisane procedure za upućivanje pritužbi mehanizmu na nivou Projekta i, kada je primjenjivo, sistemima za podnošenje pritužbi državnih organa. Mehanizam za podnošenje žalbi treba da: a. bude operativan i široko promovisan putem aktivnosti informisanja na nivou lokalne zajednice, uključujući i na lokalnim jezicima, prije početka bilo kojih projektnih aktivnosti;	Uspostaviti mehanizam za podnošenje pritužbi najkasnije u roku od mjesec dana od Datuma stupanja na snagu Ugovora, a nakon toga ga održavati i primjenjivati tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta.	PIU (PROCON)

KLJUČNE MJERE I AKTIVNOSTI		VREMENSKI OKVIR	NADLEŽNA INSTITUCIJA
	b. uključuje više dostupnih kanala za podnošenje pritužbi (npr. neposredno podnošenje pritužbi u kancelarijama na lokaciji Projekta i lokalnim kancelarijama, telefonske linije, pisane podneske i, kada je primjenjivo, digitalne kanale); c. obezbijedi da potvrda prijema i rješavanje pritužbi budu sprovedeni u definisanim rokovima, kao i da podnosioci pritužbi budu obaviješteni o ishodu; d. vodi registar pritužbi u kojem će biti evidentirane sve primljene pritužbe, preduzete aktivnosti i način njihovog rješavanja; e. sadrži odredbe o upućivanju neriješenih pritužbi na viši nivo, uključujući i Službu Svjetske banke za rješavanje pritužbi (Grievance Redress Service – GRS); f. bude osposobljen za prijem, evidentiranje i omogućavanje rješavanja pritužbi koje se odnose na seksualnu eksploataciju i zlostavljanje / seksualno uznemiravanje (SEA/SH), uključujući upućivanje preživjelih odgovarajućim pružiocima usluga u oblasti rodno zasnovanog nasilja (GBV), na bezbjedan, povjerljiv način i uz pristup usmjeren na potrebe preživjelih; i g. bude periodično preispitivan i ažuriran kako bi se obezbijedila njegova kontinuirana efikasnost i dostupnost tokom implementacije Projekta.		
10.4	IZVJEŠTAVANJE O SPROVOĐENJU SEP-a: U redovne izvještaje o napretku u oblasti zaštite životne sredine i socijalnih pitanja koji se dostavljaju Banci uključiti sažetak aktivnosti na uključivanju zainteresovanih strana, objavljenih informacija, sprovedenih konsultacija, primljenih i riješenih pritužbi, kao i povratnih informacija koje su uzete u obzir prilikom donošenja odluka u okviru Projekta	Kao sastavni dio polugodišnjih izvještaja o napretku u oblasti zaštite životne sredine i socijalnih pitanja, tokom cjelokupnog perioda implementacije Projekta.	PIU (PROCON)
POKAZATELJI SPREMNOSTI ZA IMPLEMENTACIJU			
Sljedeće aktivnosti predstavljaju pokazatelje spremnosti za implementaciju: 1. Uspostavljanje Jedinice za implementaciju projekta (PIU) sa odgovarajućim kadrom za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja (E&S), u skladu sa tačkom A ovog ESCP-a. 2. Angažovanje i sprovođenje obuke za E&S i OHS stručnjake u okviru PIU-a, u skladu sa tačkom B ovog ESCP-a. 3. Priprema ekoloških i socijalnih procjena i planova od strane Zajmoprimca, putem PIU-a, prije pokretanja postupka javne nabavke za izvođenje radova, u skladu sa tačkom 1.1 ovog ESCP-a.			

